

Dospívající dnešní doby a skautské principy

Josef Borkovec

OČK MZHS Lesní škola Protos 2017

Úvod

Od poslední obnovy Junáka v naší zemi nás dělí již dvacet osm let ničím nerušené činnosti. To mohou být téměř tři skautské generace, pokud je budeme počítat přibližně od sedmi do sedmnácti let. I za této situace na mnoha místech chybí dospělí vedoucí a činovníci s nadšením do skautské činnosti, kteří by se zodpovědně postavili do čela oddílu. Stará poučka říká, že kde není vůdce, nemůže být oddíl a kde není rádce, nemůže být ani družina. Oddíly a případně družiny jsou však základní buňky pro naši skautskou činnost. Bez jejich existence se jako organizace neobejdeme. Nebyli bychom totiž schopni plnit své poslání.

Můžeme se ptát, v čem se naše situace změnila oproti době meziválečné, době po druhé světové válce či krátkému záblesku konce šedesátých let. Je zřejmé, že během posledních desetiletích zažila lidská společnost mnoho proměn. Nikdy v historii lidstva se informace nešířily tak rychle jako v době internetu. Stejně tak cítíme, že se vyvíjí i vztah společnosti ke skautingu a sami jsme součástí toho, jak se vyvíjí i samotný skauting. Napříč celou organizací lze najít názory celého spektra, od přísně konzervativních, které lpí na vyzkoušených metodách, až po ty volající po rychlém pokroku a vývoji, abychom snad nezaostávali za poslední módou. Racionálním východiskem z tohoto sporu je držet se skautského ideálu všestranné výchovy osobnosti po stránce duchovní, mravní, intelektuální, sociální i tělesné. Jestliže si dokážeme udržet toto své poslání, využívat léty ověřené metody a zároveň se nebát vývoje a hledat nové a lepší cesty odpovídající dnešní době, tak můžeme být v tomto poslání úspěšní.

Tématem současnosti jsou dospívající. Často se mluví o roverech a rangers jako o nové výchovné kategorii vedle benjamínků, vlčat, světlušek, skautů a skautek. Zároveň jde také o věk rádců a rádkyň. Začínáme si uvědomovat, že právě toto období je klíčovým krokem do mravních jistot dospělosti a že na podnětech, které na dospívající v té době působí závisí stejně, ne-li více, jako na podnětech působících na vlčata světlušky. Jde totiž o období bouřlivého vývoje a mnoha podstatných rozhodnutí. Je třeba vybrat si střední školu, či rozhodnout se, zda vůbec na střední školu nastoupit, zaujmout novou pozici v oddíle či středisku, nelze zůstat věčně skautem ani skautkou. Někdo má možnost vstoupit do roverského kmene, jiný se podílí na vedení oddílu či se s oddílem loučí. S trochou nadhledu lze pozorovat rostoucí svobodu, postupné a finální přebírání pravomoci rozhodovat o svém životě a většinou snad i související a tolik důležitou zodpovědnost.

Během posledních let s obavami a slzou v oku pozoruji každého dospívajícího ve středisku, který po dovršení skautského věku ochutná činnost roverského kmene, ale po krátké době se s rovingem i skautingem loučí. Nemá chuť pokračovat dál. Nemá chuť podílet se na výchově dětí v oddíle. Po kritickém pohledu lze konstatovat jediné. Pravděpodobně mu chybí pro toto období tolik důležitá parta či společenství, a proto jej hledá jinde. Hledá jinde skupinu, se kterou se bude moci ztotožnit a která mu dodá pocit vlastní hodnoty. Roverské společenství v tomto ohledu není funkční. Oddíl tím přichází o potenciálního činovníka, či zdatného pomocníka. Kdo ví, kam mohl tento mladý člověk dorůst. O poznání lépe jsou u nás na tom rádci zakotvení ve společenství oddílové rady, ale i tu je značný prostor pro zlepšení. Podobné obtíže poznávám s drobnými obměnami ve vyprávění mnoha vůdců a vůdkyň. Kdo by mohl říct, že jej netrápí odchod členů kolem čtrnácti let věku, že má dost činovníků na vedení oddílu, nebo dost aktivních lidí na úrovni střediskové rady. Stejně tak obtížné bývá pro vůdce najít svého nástupce.

Tyto problémy mě vedly k hledání skutečné příčiny. Kde děláme chybu? Jak z tohoto problému ven? Východiskem mohou být skautské principy. Ty nás zvou na sice obtížnou ale krásnou cestu životem. Obtížné je však konkrétně je uchopit a dokázat jimi opravdově a hluboce oslovit život mladých lidí, aby jim nechyběla odvaha se na tuto cestu vydat. Cílem mé práce je charakterizovat dobu, ve které dospívající žijí, charakterizovat období dospívání, kterým prochází. Dále nabídnout sondu na to, jak se práci s dospívajícími v organizaci věnujeme, odhalovat místa, kde můžeme svoji činnost vylepšit a nabídnout způsoby, jak pozvat dospívající na dobrodružnou celoživotní skautskou stezku. V neposlední řadě také skrze příklady ukázat důležitost skautských principů v životě dnešních dospívajících.

Tekutá a instatní modernita

Pro naši potřebu je nezbytné nejdříve charakterizovat dobu, ve které mladí lidé vyrůstají, abychom mohli lépe porozumět jejich prožívání. Budeme se soustředit na fenomény, které mají na dospívající největší vliv. Stejně tak však sehrávají svoji roli i v životě dospělých.

Neochota přijímat závazky

Nedávno zemřelý sociolog Zygmunt Bauman ve svých knihách varuje před „rozpuštěním“ společenských hodnot, norem a ideálů způsobující všude přítomnou nejistotu. Popisuje tento stav jako tekutou modernitu. Podle něj se trápíme nejistým výhledem do budoucnosti, a proto pak raději rezignujeme na pouhé užívání si přítomnosti, což pouze umocňuje náš konzumní styl života. To se dále projevuje na vztazích, které lidé (nejen) mezi sebou omezují pouze na dobu, dokud uspokojení trvá, nikoliv na celý život. Při prvních obtížích se vztahy rozpadají, protože je to pohodlnější. Pro nás podstatný fenomén lze nazvat „zadní vrátka“. Tekutá modernita způsobuje, že v naší těsné blízkosti se nachází spousta nabídek, pro nás je obtížné navzájem je porovnat a vybrat tu nejlepší z nich. Proto se raději nerozhodujeme a necháváme si všechny možnosti otevřené, či se rozhodujeme jen tak, aby nám zůstali zadní vrátka otevřená. Je to pro nás příjemnější, než vědět, že naším rozhodnutím se nadobro vzdáváme možnosti využít několika jiných nabídek.

Oslabení funkčnosti rodiny

Oslabení role rodiny lze výrazně pozorovat od nástupu socialismu, kdy jednotlivec nemusí hledat oporu v rodině, protože se o něj v případě potřeby postará sociálně silný stát. Vlivem dalších společenských proměn žijeme v době, kdy funkčnost rodiny prožívá svoji krizi. Rodiny jsou dnes často neúplné. Rozvodovost v dnešní době kolísá kolem padesáti procent.¹ Spousta dětí vyrůstá s nevlastním rodičem. Těžce lze potom mluvit o stabilním citovém zázemím, tolik důležitém pro zdravý vývoj osobnosti dítěte. Dítě ve střídavé péči se mnohdy dostává do situace, kdy je jakýmsi prostředníkem konfliktu rodičů.

Úplnost rodiny však neznamená její funkčnost. Ve svém okolí často můžeme vidět příklady rodin, kdy rodiče nemají na své dítě čas, nevěnují pozornost jeho výchově a v období puberty a vzdoru, začínají mít pocit, že jim dítě přerostlo přes hlavu a snaží se najít rychlé řešení. Někdy přichází za vůdcem oddílu a požadují „převýchovu“ svých dětí. Lze konstatovat, že se jedná o náročný projekt s velkým rizikem neúspěchu. U některých rodičů se projevuje opačný přístup. Pro své dítě chtějí jen to nejlepší. Udělají pro něj první i poslední, jen aby se jejich dítě mělo dobře. Oceňují jeho dokonalost a dítě později tvrdě naráží na krutou školní či pracovní realitu a činí mu velké obtíže přizpůsobit se jí. V tomto případě to v rodině často vypadá tak, že vůdčí postavení má dítě, ne rodiče. Dítě se tak doslova stane malým tyranem. Více o tom píše německý psychiatr Michael Winterhoff ve své knize Proč se z našich dětí stávají tyraní aneb ztracené dětství.

Americký psycholog Philip Zimbardo také mluví o úpadku chlapců. V Americe jsou v posledních letech studijní výsledky mužů mnohem horší než žen.² Nejinak tomu bude i u nás, stačí nahlédnout do třídy na gymnáziu. Dívky tu mají jasnou převahu. Sledování pornografie a na hraní video her na tom nese svůj podíl. Oboje je pro dospívající chlapce snadno dostupné několika kliknutími na počítači a nabízí jim okamžité uspokojení. Není pro ně proto problém trávit o samotě u počítače až 16h denně. Tím také přichází o množství interakcí mezi lidmi a nemají natolik rozvinuté sociální dovednosti. Důsledky se projevují i v dospělosti.. Tito muži mají problém být těmi, kdo dokáží vytvářet a udržovat dlouhodobé harmonické vztahy, tolik nutné pro funkční rodiny.

¹KAČEROVÁ, Eva. *Obrat v rozvodech* [online]. [cit. 30.6.2017]. Dostupný na WWW: <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/obrat-v-rozvodech/>

²ZIMBARDO, Philip. *The demise of guys* [online]. [cit. 30.6.2017]. Dostupný na WWW: <https://www.ted.com/talks/zimchallenge?language=cs#t-258515>

Absence kladných vzorů

V současné době lze také mluvit o absenci kladných vzorů k následování. Média a sociální sítě se snaží člověka denně zasypávat sprškou zpráv samozřejmě těch negativních, protože ví, že na ně lidský mozek reaguje mnohem intenzivněji.³ Neustále tak slyšíme o skandálech celebrit, sporech politiků či nesprávných činech obyčejných lidí. Hledat pozitivní zprávy a dobré vzory k napodobování dá v dnešní době nějakou práci. Možnosti tu však jsou, může jím být vůdce, učitel, rodič, rádce či třeba laskavý kamarád z oddílu.

Rigidita vzdělávacího systému

Vzdělávací systém používaný v současné době v naší zemi nemá mnoho odlišností od systému používaného v osmnáctém století od školské reformy Marie Terezie. Změnil se obsah, děti se učí nejnovější poznatky. Forma se také lehce pozměnila, například už se nepoužívají fyzické tresty, ale systém frontální výuky zde zůstal.

Problém tví především v tom, že současný školský systém nedává dětem odpověď na otázku smyslu. Ve škole po nich často učitel chce věci, jejichž smysl nedokáže obhájit. Děti tak často nejsou schopny vidět význam učeného a mnohdy si vytváří k negativní postoj nejen ke školnímu vzdělávání.

Nárazovité přebírání odpovědnosti

V patnácti letech obdrží mladý člověk občanský průkaz a stává se trestně odpovědným. V osmnácti letech se stává dospělým, může legálně konzumovat alkohol a ve většině případů si také získává řidičské oprávnění. Pak většinou v devatenácti odmaturuje a otevírá se před ním svět. Najednou slyší spoustu hlasů, které jej vyzývají k tomu, aby byl zodpovědným. Musí se rozhodovat a být za své rozhodnutí zodpovědný. Je najednou svobodný a často více, než by si přál. V naší společnosti do dospělosti vedou určité kroky, milníky, kterými člověk musí projít, a tím se stává dospělým. Přebírání svobody a odpovědnosti je skokovité. Na základní škole mají děti málo svobody, o kapku více jí přibude na střední škole a na vysoké škole se v této svobodě učí plavat. Považujeme to za ideální způsob přebírání svobody?

Iluze instantního úspěchu

Od instantní kávy a polévky jsme se dostali až k instagramu (aplikaci k okamžitému sdílení fotek). Slovo instantní tak nějak přešlo z Angličtiny i do našeho slovníčku. Nějak instinktivně mu rozumíme, ale ne každý zná jeho slovní základ z anglického instant = okamžitý. Nebojím se napsat, že žijeme v instantní době. Navykli jsme tomu, že všechno kolem nás je rychlé, na nic nemusíme dlouho čekat. Málokdy dokážeme vnímat hodnotu věcí, které nelze uspěchat. Chtěli bychom všechno koupit hned, mít hned, používat hned. Trvání procesu nás velmi snadno odradí.

Zhoršení zdravotního stavu

S rozmachem počítačů a chytrých telefonů souvisí úpadek dětských pohybových her, spontánního pohybu či sportu. Je zřejmé, že pokud stráví dítě ze svého volného odpoledne tři hodiny u počítače a tři hodiny na telefonu, nezbude mu čas na pohybové aktivity, které jsou pro zdravý růst a vývoj tolik potřebné. Během sportu se vyplavuje, důležitý neurotransmitter endorfin, nazývaný hormon štěstí, s klíčovou rolí v boji s negativními náladami a depresemi.⁴

Charakteristika dospívající

Označení dospívající lze najít definováno různými způsoby. Pro potřebu mé práce nejlépe odpovídá věk od čtrnácti do dovršení osmnácti let. Nyní se na toto období života zaměříme a ponoříme se do toho, co mladí lidé v tomto věku prožívají.

³ LUDWIG, Petr. *Konec prokrastinace*. Příbram: Jan Melvil publishing, 2013, ISBN 978-80-87270-51-6. s. 96

⁴ NEUVEDEN. *Endorfin* [online]. [cit. 30.6.2017]. Dostupný na WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Endorfin>

Potřeba ztotožnění se ve skupině

Daniel Kahneman ve své knize Myšlení rychlé a pomalé odkrývá dva přirozené mechanismy fungující v lidském životě, které jsou teď pro nás důležité. První z nich navazuje na práci Erica Berneho, který odlišuje tři role člověka, a to: dítě, dospělý a rodič. V každém z nás se tyto role různé prolínají a v závislosti na situaci se vždy hlavního slova ujímá jedna z nich. Dítě je hravé, dospělý racionální a rodič starostlivý. V pubertě přirozeně dochází k tomu, že vnitřní rodič v matce a otci začne být v ostrém konfliktu s vnitřním dospělým, který v dospívajícím získává větší vliv. Tento mechanismus má geniální zdůvodnění. Nutí mladého člověka, aby opustil svůj domov a začal pracovat na založení vlastní rodiny. Tím se vysvětluje nepochopení, které mezi sebou dospívající a jejich rodiče často mají. Druhý mechanismus lze označit slovem „tlupa“. Ten nám vysvětluje, proč je pro člověka tolik důležité zakotvení a jistota ve vztahu k druhým. Kdysi byla tlupa splečenstvím, ve kterém naši předkové přežívali. Jeden by nedokázal sám udržet oheň, ulovit mamuta ani přežít zimu. Potřeba společenství je v nás od té doby zakódovaná, ačkoliv ji dnes na takové úrovni k přežití nutně nepotřebujeme. Člověk stojící mimo či proti skupině vždy potřebuje značnou dávku odvahy a pouze zřídka se může cítit komfortně.

Jestliže si spojíme tyto dva fakty dohromady, vyjde nám následující. Dospívající člověk se plně neidentifikuje se svojí mateřskou rodinou, ale hledá jiný sociální útvar do kterého by se zařadil, kde by se cítil bezpečně. Nachází jej nejčastěji mezi vrstevníky, kteří řeší podobné problémy. Rozumí si s nimi. V tuto chvíli je třeba zmínit ještě jeden psychický fenomén Carla Gustava Junga s označením kolektivní svědomí. Ten lze stručně vystihnout lidovou moudrostí: „Kdo chce s vlky býti, musí s nimi výti.“ Jinými slovy, jedinec své individuální svědomí podřizuje kolektivnímu svědomí, které je synonymem pro implicitní i explicitní normy platící ve skupině. To v závislosti na povaze skupiny může mít pozitivní nebo negativní důsledky. Ve vrstevnických partách to jsou převážně důsledky negativní.

Snaha o nezávislost

Stephen R. Covey rozlišuje život pouze na tři období. Období závislosti, nezávislosti a vzájemné závislosti. Rodíme se jako zcela závislí na svých rodičích, postupně se stáváme nezávislymi po všech stránkách a po dosažení úplné nezávislosti opět vytváříme vztah závislosti, tentokrát však vzájemné se svým životním partnerem. Stáváme se nezbytnými jeden pro druhého. Autor upozorňuje na nezbytnost postupného projití všemi stádii pro spokojený a harmonický život.

Dospívají se nacházejí ve fázi hledání nezávislosti. Musíme mít však na paměti, že pro to potřebují patřičnou sebedůvěru a odvalu opustit komfortní zónu skupiny zmíněnou v předchozím bodě. Úplná nezávislost se dnes objevuje spíše až po dvacátém roku života po dosažení finanční soběstačnosti.

Touha po velkých činech

Dospívající touží po velkých činech, kterými by dokázali svoji zdatnost a odvalu, kterými by se prosadili a ukázali světu, své schopnosti. Tyto ambice mohou být nasměrovány pozitivně do sportu, bojových her, intenzivního studia, přínosných projektů nebo vedení dětí v družině. Často se však setkáváme i s negativními důkazy odvahy a zdatnosti mezi které patří vandalství, tajná konzumace alkoholu, kouření či předhánění v oblasti sexuálních zkušeností.

Vytváření životního názoru

Období dospívání je obdobím, kdy se vytváří základní postoje ke společnosti, světu i k sobě samému. Mladý jedinec je schopný rozumového poznání světa téměř na úrovni dospělého, chybí mu však zkušenosti a má tendenci zjednodušovat, a proto se často objevují extrémní až radikální názory. Nabízí se velký prostor pro vytváření tolerance díky krystalizování názorů v debatách a odkrývání širších souvislostí. Velkou roli hraje touha po sebepoznání a hledání vlastního místa ve společnosti. Teprve růstem sebedůvěry se vztah k sobě stává nezávislým na mínění druhých. To někdy může trvat i téměř

celý život. Hledání vlastního místa ve společnosti je doprovázeno částečným přechodem z vnější motivace na motivaci vnitřní a častými nárazy na vnější autority. Dospívající rázně odmítají dělat věci, které jim samotným nedávají smysl.

Dospívání podle Eriksona

Erik Erikson rozdělil vývoj osobnosti do osmi stádií od narození až do smrti. Jedno z těchto období nese název dospívání. Erikson jej používá v širším slova smyslu od dvanácti do devatenácti let. Hlavním úkolem je podle něj pro dospívajícího hledání vlastní identity. Protikladem k hledání identity staví zmatení sociálních rolí. Důležitými vztahy v tomto období jsou vztahy k vrstevníkům a vzorům. Ctností pro toto období je věrnost. Nabízí se existencionální otázky: Kdo jsem? Čím mohu být?

Velký zájem o opačné pohlaví

V průběhu období dospívání dozrává lidský organismus po stránce biologické. Stává se schopným reprodukce. Stále však zůstávají rozměry a stránky osobnosti, které ještě potřebují dospět. Především jde o rozměr emocionální, sociální a finanční. V tomto období se objevují první sexuální zkušenosti a bývá také důležité (zvláště u dívek) být pro opačné pohlaví atraktivní. Většinou nejde o hledání celoživotních partnerů, zvláště u mužů. To se objevuje až v období rané dospělosti.

Dospívající ve skautingu

Tuto kapitulu zahájím výrokiem Libora Pospíšila: „Když jsem řekl skauting, myslel jsem hlavně roving.“ Zaslechl jsem jej na vůdcovském kurzu, když jsme přemýšleli nad tím, jak důležitou roli hraje skauting pro dospívající. Z výroku lze pochopit, že jsme se shodli na tom, že skauting může hrát v životě dospívajících klíčovou roli, že právě roving je obdobím, kdy lze všechny skautské principy plně uplatnit.

Dospívají fungují ve skautingu jako:

1. Rádci družin tvořící oddílovou radu.
2. Roveři tvořící roverský kmen

Oba způsoby pojetí mají v organizaci své místo. Každý z nich nabízí určité přednosti a má nějaké nedostatky. Záleží vždy na panujících okolnostech, která varianta bude vhodnější. Je také možností obě varianty kombinovat. Nejsou nejmenší pochybnosti o tom, že dospívání ve skautském společenství, které se řídí skautskými principy, má pro každého člověka pozitivní dopad na jeho budoucí život.

Dospívající jako rádci v oddílové radě zastanou kus práce na vedení oddílu, nevyžadují příliš času vůdce navíc. Rádcování však není vhodné pro každého.

Dospívající jako roveři v kmenu sice vyžadují čas vedoucího navíc, ale mohou pomoci nejrozličnějšími projekty, a navíc v kmenu si najde své místo každý.

Skautské principy

Nyní se budeme zabývat jednotlivými skautskými principy a tím, jak podporovat jejich rozvoj v životě dospívajících. Také tím, jak mohou být skautské principy nápomocné řešení současných společenských problémů nejen dospívajících.

Povinnost vůči sobě

Záměrně začínám povinností vůči sobě, která v období dospívání vyžaduje nejvíce pozornosti. Nejdříve je třeba se na službu či povinnost vůči druhým i vůči Bohu nebo nejvyšší Pravdě a Lásce připravit.

Všechny se samozřejmě navzájem doplňují a často i prolínají a není vhodné ani na chvíli na kteroukoliv z nich zapomenout.

Ideál

Ideálem mladého člověka plnící povinnost vůči sobě je člověk:

- proaktivní, bere život do vlastních rukou, je si vědom své zodpovědnosti a svého vlivu na rozvoji sebe sama, díky tomu je optimistický a má životní elán,
- je schopný sebereflexe, co nejvíce objektivního pohledu na sebe a své jednání,
- usiluje o sebepoznání,
- vychovávající sám sebe (pracuje se svými nedostatky, návyky, rozvíjí přednosti a zájmy)
- s přiměřenou sebedůvěrou pramenící z vlastního sebepoznání a schopnosti seberozvoje,
- má oblast zájmu, ve které převyšuje své vrstevníky a může se jí prosadit.

Podpora

Povinnost vůči sobě je vhodně zapracována do skautského i roverského programu. Všechny programy lépe fungují po vzájemné motivaci ve skupině. Podporujícími programy a prvky mohou být zejména:

- plnění roverských odborek, rozvíjení odbornosti, usilování o mistrovství v určité oblasti
- plnění skautských stezek, roverských výzev, rozšiřování obzorů a posouvání vlastních hranic
- plnění modrého života (práce s návyky), pozorování vlastních zlovyků, práce na jejich odstranění, budování nových pozitivních návyků
- stanovení osobních cílů či tvorba rozvojového nebo vzdělávacího plánu
 - *Co chci ve svém životě dělat? Co se proto musím naučit? Kdy se to budu učit?*
- osobní příklad vůdce
- vedení vlastního deníku, forma sebereflexe

Možné problémy

Prokrastinace

Prokrastinace je fenomén často zmiňovaný v dnešní době. Objevuje se často u studentů či znalostních pracovníků, typický také pro práci na sobě, sebevýchovu. Lze jej definovat jako neustálé odkládání úkolů a povinností. Prokrastinující člověk ani nedělá, to co by opravdu chtěl, protože by měl výčitky svědomí, že se nevěnuje svým povinnostem. Svůj čas doslova zabíjí projížděním internetu, nic neděláním. Řešení může být několik. Jedno jednoduché se nabízí. Stačí si na každý den vytvořit plán na každý den s přesným časem, kdy začnu s plněním jednotlivých úkolů a povinností. Denní akční plán je vhodné připravovat předchozí den večer.

Nízké sebevědomí, přehnaný pesimismus

Může mít různé příčiny, od vysokých nároků rodičů přes neúspěšnou interakci v kolektivu až po složité psychické procesy. Dnešní výzkumy dokazují, že člověk s nízkým sebevědomím, nejde do akce naplno, nemá uspokojivé výstupy a sám sebe utvrzuje ve svém názoru, že není dostatečně schopný. Podobně je to s přehnaným pesimismem. Řešením je zaměřovat svoji pozornost na pozitivní události, nejlépe jejich zapisováním do deníčku. Odborníci doporučují zapisovat tři pozitivní události na konci každého dne. Už jen to, že se soustředíme na hledání pozitivních událostí v minulosti dělá divy. Je to také skvělým nástrojem pro naši sebereflexi.

Povinnost vůči druhým

Je povinnost vůči ostatním, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, snaha o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě;

(stanovy Junáka)

Ideál

Ideálem mladého člověka plnící povinnost vůči druhým je člověk:

- usilující o vzájemně přínosné mezilidské vztahy,
- otevírající své srdce, zkušenosti druhým, sdílející své prožitky,
- schopný opravdově naslouchat, vyslyšet druhé,
- schopný důvěřovat druhým a sám nezklamat jejich důvěru,
- respektující odlišné názory druhých,
- který, umí popsat své pocity a prožívání, je schopný vcítění se do druhých,
- vnímající lásku nejen jako cit, ale jako vědomý akt vůle a rozumu,
- schopný uznat svoji chybu, omluvit se, ale také dokáže odpustit druhým,
- demokraticky smýšlející, zajímající se o politický život své země,
- chránící přírodu,
- dokáže být prospěšný druhým.

Podpora

Povinnost vůči druhým skvěle rozvíjí a podporuje život ve zdravém společenství, v našem případě za něj považujeme roverské kmeny, či oddílové rady. Konkrétními náměty mohou být:

- spolupráce v týmu na projektu, nejlépe prospěšném pro druhé,
- diskuze v komunitním kruhu na různá témata týkající se vztahů (co se mi líbí, nelíbí...),
- společně konstruktivní řešení konfliktů,
- společně vykonané dobré skutky,
- hraní divadla či krátkých scének,
- diskuze o chování postav v příbězích, filmech,
- diskuze o politických událostech, možnost pozvání externisty,
- opět nepostradatelný je vlastní případ jednání s lidmi.

Problémy

Neřešené konflikty

Neřešené konflikty jsou jako hniloba. Postupně prožírají a ničí vztahy celé skupiny. V každém vztahu, v každém kolektivu se konflikty objevují. Je to přirozené a je to nezbytné pro vývoj. Zásadní je, jak se k těmto konfliktům dokážeme postavit. Zvláště nebezpečné jsou konflikty na úrovni střediskových rad, které dokáží odradit spoustu lidí od spolupráce. Je třeba projevit snahu o řešení způsobem vítěz-vítěz. Nikdo nemusí z konfliktu odcházet jako poražený. Pusťme se citlivě a zodpovědně do vyslechnutí obou stran a hledejme cesty usmíření a porozumění. Vždy jde nějaká najít.

Obětavý dárce

Obětavý dárce je pojem Adama Granta. Podle něj je jím ten, kdo tolik myslí na druhé, že zapomíná na sebe. Často se objevuje u mladých a opravdu dobrosrdečných lidí i v nejrůznějších pomáhajících profesích. Krátkodobě může pro druhé mnoho vykonat, ale dlouhodobě je ohrožen vyhořením a zneužíváním. Následně nebude schopen být pro druhé užitečný. Nejlepším řešením je taktní vedení, podněty k sebereflexi a vytváření návyků psychohygieny. Jde zanedbání povinností k sobě na úkor povinnosti k druhým.

Povinnost vůči Bohu/ nejvyšší Pravdě a Lásce

Chápána jako povinnost hledat a respektovat v životě vyšší hodnoty než materiální. Definice slova Bůh je totožná s definicí pojmu nejvyšší Pravda a Lásky, protože oba pojmy jsou chápány subjektivně, každý za něj dosazuje svoji vlastní představu. Slovo Bůh je bohužel v naší společnosti zatěžkáno nejrůznějšími předsudky a stereotypy.

Ideál

Ideálem mladého člověka plnící povinnost vůči nejvyšší Pravdě a Lásce je člověk:

- usilující o opravdové poznání podstaty věcí,
- hledající opravdový smysl svého života,
- pokorný, uvědomující omezenost svého chápání a poznání,
- respektující transcendentní postoje druhých,
- uznávající nevyčíslitelnou hodnotu života .

Rozvoj

O tom jak rozvíjet první princip už bylo mnoho napsáno, nikdo zatím neobjevil žádný jednoduchý postup a je nepravděpodobné, že by se to někdy někomu podařilo. Jedná se totiž o zprostředkování vztahu. Navíc nejde o jen tak obyčejný vztah, jde o vztah k hodnotám mimo naši smyslovou realitu. Těžko jej potom lze k něčemu přirovnávat.⁵

Za příznivých okolností může pomoci:

- prožívání a rozjímání krásy přírody,
- intenzivní prožívání okamžiků harmonie ve vztazích či zdolávání obtížných překážek,
- rozhovory s lidmi, kteří se obětovali pro své životní poslání, výpravy do skautské historie
- diskuze o hodnotách a vhodných tématech (trest smrti, život po smrti, eutanásie....),
- seznamování se s filozofickými či náboženskými směry,
- sledování filmů s duchovním přesahem (Pí a jeho život, Poutník, Nebe existuje...)
- čtení knih s duchovním rozměrem (od Malého prince přes Bibli až po Alchymistu Paula Coelho)
Filmy i knihy je vhodné společně rozebírat ve společenství, což může být často přínosnější než čtení či sledování samotné.
- u věřících společné modlitby, bohoslužby, pro všechny vhodná volba písní k táborovým ohňům,
- osobní příklad je opět nezbytný.

Problémy

Materialismus a ateismus

Materialismus a popírání jakékoliv duchovní dimenze je v přímém rozporu se skautským slibem. Často však se za silnou povrchní maskou skrývají obavy nebo i zvědavost. Možná stačí občas používat jiná slova, být více trpělivý, podnítit zvědavost a zájem. Trpělivost a mírnost zaručeně přináší své ovoce.

Závěr

Ve své práci jsem se soustředil na charakter dnešní doby, charakteristiku období dospívání, jejich vzájemný vztah a východiska, které nabízí skautské principy a ideály. Ponořil jsem se více do psychologického prožívání, ale považuji to za nutné pro dobré pochopení toho, co se odehrává uvnitř.

Do práce jsem zahrnul své vlastní zkušenosti z nedávného období dospívání, pozorování ostatních dospívajících a konečně také publikace vztahující se k tomuto tématu, jejichž seznam uvádím na konci své práce. Dále jsem také ovlivněn svým postojem vůdce oddílu skautů, který se promítá do mého textu.

Klíčovým sdělením mé práce má být především tyto myšlenky. Jestliže chceme dělat svoji práci vůdců správně, musíme zaujmout a udržet dospívající. Jestliže chceme udržet dospívající, musíme jim nabídnout to, po čem doopravdy touží. Skutečnou svobodu a zodpovědnost, opravdové přátelství a pozvání na cestu nikdy nekončícího dobrodružství. Skautské principy nabízejí řešení na mnohé problémy

⁵ VÁCHA, Marek Orko. *Tančící skály*. Brno: Cesta, 2003, ISBN 978-80-7295-140-6, 80-7295-041-X.

dospívajících, stačí po nich sáhnout. Nesmíme zapomenout, že musíme sami opravdu žít skautskými principy, abychom je mohly svým příkladem přivádět do života druhých. Necht' se nám všem toto přínosné dílo daří. Ať dokážeme být sami lepšími, vést oddíly k tomu, aby byli lepší a tím vytvářet lepší společnost.

Seznam zdrojů

- LUDWIG, Petr. *Konec prokrastinace*. Příbram: Jan Melvil publishing, 2013, ISBN 978-80-87270-51-6.
ZAJÍC, Jiří. *Nikdy nekončící dobrodružství*. Červený Kostelec: TDC, 2006, ISBN 1210-9827.
ZAJÍC, Jiří; ŠIMKOVÁ, Svatava. *Můj kamarád*. Polygraf, s.r.o.: TDC, 2013, ISBN 978-80-86825-84-7
ZAJÍC, Jiří a kol. *Kdo jsem*. Červený Kostelec: TDC, 2008, ISBN 978-80-86825-32-8.
COVEY, Sean. *7 návyků úspěšných teenagerů*. Vimperk: FC Czech, 2010, ISBN 978-80-254-7926-1.
PANZER, Richard A.. *Moudrost v lásce*. Praha: Cevap, 2005, ISBN 80-86963-00-4.
BŘICHÁČEK, Václav. *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skautské prameny, 1991, ISBN 80-85421-02-X.
BŘICHÁČEK, Václav. *Rovering*. Liberec: Skautské prameny, 2000, ISBN 80-85421-29-1.